

For han er en af vore egne

*Da Thy fejrede maleren Jens Søndergaards 100 års dag
Af Villy Dall, Tinggårdsvej 4, Skyum, 7752 Snedsted*

Maleren Jens Søndergaard (1895-1957) følte aldrig selv, at han fik den fortjente anerkendelse i hjemstavnen. Hurup er jeg færdig med, lød et af hans ofte citerede udsagn.

Barndomslandet i Thy blev han imidlertid aldrig færdig med. Thylands natur, kyster og folkefester forblev livet igennem blandt hans bedste og yndede motiver, og på højden af karrieren som Danmarks måske største maler i vort århundrede købte han i 1948 et sommerhus i Stenbjerg.

Men det med anerkendelsen er måske rigtig nok. Nu må det dog siges at have ændret sig. Efter indkøbet af malerier fra datteren Anelises dødsbo i 1985 og etableringen af Heltborg Museum i 1991-92 er der vist ingen i Thy, herunder Sydthy og Hurup, som vil benægte, at Jens Søndergaard var en af egnens store sønner.

Alle gode kræfter gik da også med, da der i anledning af hans 100 års fødselsdag blev "nedsat" en selvbestaltet komité med repræsentanter for Heltborg Museum, Egnshistorisk Forening for Sydthy, Sydthy Kunstforening, Sydthy Turistforening, Fyrspillene i Sydthy og Thisted Dagblad. Nu skulle Jens fejres i anledning af den store runde dag. Og det blev han - ikke bare på dagen 4. oktober, men gennem hele året 1995 - hvilket de følgende fotoer vidner om. De er med enkelte undtagelser stillet til rådighed for årbogen af Thisted Dagblads pressefotografer, Klaus Madsen og Peter G. Mørk, hvilket vi herved siger dem tak for.

Kilde: Sydthy Årbog 1996, side 86-93.

22.-23. APRIL: Heltborg Museum holdt et seminar, hvis tre foredragsholdere her ses. Fra venstre kunsthistorikeren Gertrud Købke Sutton, journalisten og forfatteren Flemming Madsen samt museumsinspektør Jytte Nielsen. De talte om hhv. »Jens Søndergaard som maler«, »I Jens Søndergaards verden« og »Jens Søndergaard og landet mod nordvest«. Seminaret samlede et halvt hundrede deltagere fra hele landet.

JUNI-AUGUST: På Sydthy Hovedbibliotek i Hurup, der også rummer Egnshistorisk Arkiv for Sydthy, arrangerede Elly Mardal, Boddum, en fotoudstilling fra »Dengang Jens Søndergaard boede i Hurup«. Efter at have gennemtrævet byens historie i forbindelse med diverse 100 års og 150 års jubilæer, er formanden for Egnshistorisk Forening for Sydthy nok den person, der i dag ved mest om »Smørhullet« - datidens betegnelse for den lille by i fremvækst, som Jens Søndergaards familie i 1900 flyttede til fra fødebyen Øster Assels på Mors. Udstillingen omfattede fotoer fra Hurup i dette århundredes første tre årtier.

Se teksten næste side.

JUNI-AUGUST: Folketingets tidligere direktør, Helge Hjortdal, der er fra Thisted, åbnede sommerens store mindeudstilling på Heltborg Museum: »Jens Søndergaard og landet mod nordvest«. Det skete med et citat fra en thylandsk kvinde: »Det kan godt være, det ikke ligner en ko, men billedet er dejligt alligevel!« Hjortdal havde selv en finger med i billedet, da Folketinget først lånte og senere købte en del af Søndergaards værker af datteren. Museet havde til udstillingen samlet en række oliemalerier, tegninger, akvareller og grafiske tryk - alle med relation til Thy. De kom fra private samlinger, museer m.v.

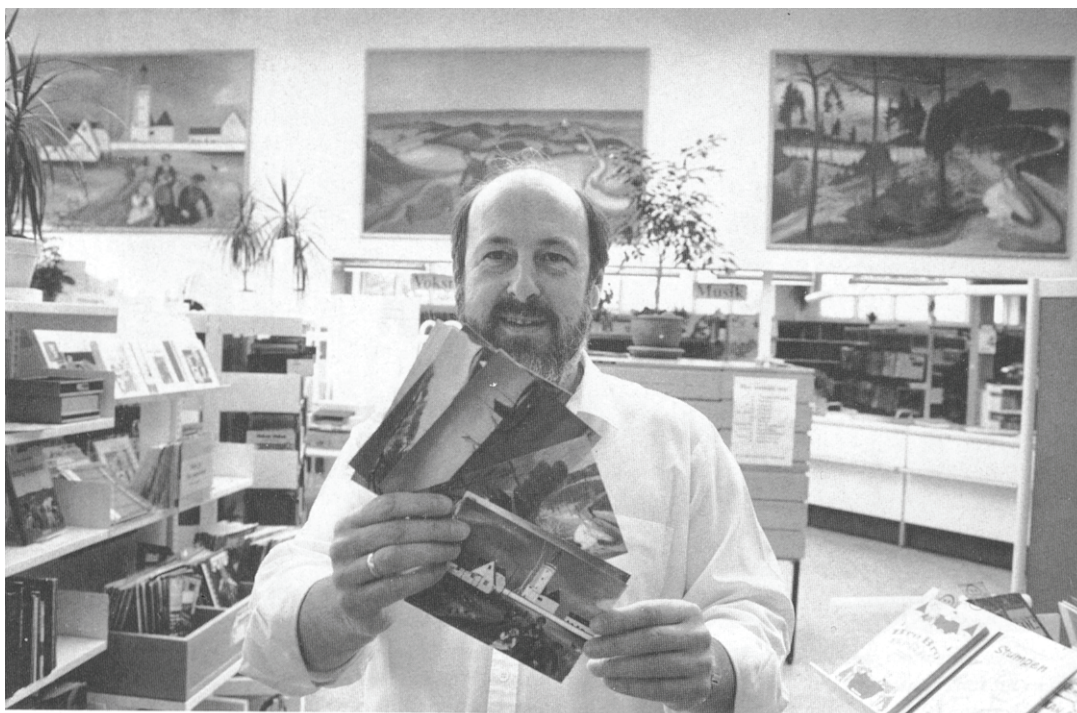
Se teksten næste side.

JULI: Med fem opførelser fejrede Fyrspillene i Sydthy malerens fødselsdag med et stort friluftsspil på Asboje. På det første foto ses i det snedækkede landskab i februar fra venstre forfatteren til »En skryder for Vorherre«, Kjeld W. Jensen, Bedsted, formanden for Fyrspillene, Henning Nielsen, Vestervig, og instruktøren, Torben Tangsig, Helligsø. Spillestedet på Asboje med skovsøen i centrum gav rum for en utraditionel scenografi for skuespillet, som bevægede sig mellem de faste stationer for maleren: Hurup, København og Bovbjerg. Helt specielt udspillede scener fra københavnske værtshuse på en tømmerflåde på skovsøen. På foto nr. 2 ses i hovedrollen som Jens Søndergaard til højre Niels Rønbede, Bedsted. De to øvrige medvirkende er Jutta Krause, Vestervig, og Per Mortensen, Hundborg.

AUGUST-SEPTEMBER: På baggrund af fødselsdagen udskrev skoleforvaltningen, Heltborg Museum og Billedskolen en tegnekonkurrence, hvortil elever i kommunens skoler leverede i alt 258 bidrag. De indsendte tegninger og malerier blev delt i tre alderskategorier, hvor der blev uddelt præmier af dommerkollegiet, som bestod af fra højre skoledirektør Lars P. Christiansen, Vestervig, billedskoleleder Kameline Kramer, Boddum, redaktør Villy Dall, Skyum, fra Søndergaard-komiteen, boghandler Ruth Thinggaard, Hurup, fra kunstforeningen samt læreren og maleren Per Kjeldsen, Koldby.

4. OKTOBER: Thisted Bibliotek rummer Jens Søndergaards eneste egentlige bestillingsarbejde: Syv store malerier i udlånsalen, som blev fremstillet, da biblioteket blev bygget i 1937-38. Stadsbibliotekar Chr. Strangholt præsenterer her de syv farvepostkort, som er fremstillet af bogtrykker Mogens Knudsen, Hvidbjerg, efter fotografier af filmmanden Jørgen Vestergaard, Sennels. Biblioteket i Thisted har tidligere solgt sort/hvide postkort af de syv malerier.

4. OKTOBER: Hurup Håndværker- og Borgerforening fejrede fødselsdagen med afsløringen af en mindeplade, udført af gravør Jørgen Martinsen, Skyum. Mindepladen blev afsløret af kulturudvalgsformand Ingrid Vang (V), Hurup, og den hænger på ejendommen Bredgade 104 - nu Hurup El, men engang malerens barndomshjem. Til afsløringen var der musik ved repræsentanter for Sydhøjs Musikskole og »en kommentar fra ham selv« af amatørskuespilleren Niels Rønhede, Bedsted.

4. OKTOBER: Også Post Danmark var med på festlighederne og udgav 24. august et frimærke med Jens Søndergaards maleri »Sct. Hans aften, 1955« som motiv.

Men på selve fødselsdagen blev frimærket placeret på en førstedagskuvert, udgivet af Sydthy Turistforening, og i dagens anledning stemplet med Hurup Thy. Borgmester Arne Hyttel (K), der selv er ivrig filatelist, modtog det første eksemplar, som han fik behørigt stemplet hos repræsentanter for Hurup Postkontor, der for én dags skyld var rykket ind på Heltborg Museum med en lille feltekspedition. Frimærket blev senere kåret som »Årets Frimærke 1995« af Post Danmark, idet det kom på førstepladsen i en afstemning med 29820 deltagere.

Jens Søndergaard
100 år
4/10 1895 - 21/5 1995

THYLANDS MALER PÅ HELTBORG MUSEUM 7760 HURUP THY
PERMANENT USTILLING - IALT CA. 200 VÆRKER: OLIE - AKVAREL - GRAFIK - TEGNINGER

4. OKTOBER: Også Hurup Handelsstandsforening var med i festlighederne. Her præsenterer to af foreningens repræsentanter, fra højre møbelhandler Søren Peter Yde og isenkræmmer Kristen Nielsen, sammen med formanden for håndværker- og borgerforeningen, Thorkild Bach, byens nye kunstnervin, hvis første årgang naturligvis var prydet med en Søndergaard-etiket. Motivet er hans kendte billede fra Hurups gader anno 1934. Kunstnervinen er en ny tradition, som vil fortsætte med kendte lokale kunstnere.

13. OKTOBER: Sparekassen Thy udgav i anledning af fødselsdagen en bog om maleren, skrevet af museumsinspektør Jytte Nielsen, Heltborg Museum, og naturligvis blev bogens titel - som sommerens udstilling i Heltborg - »Jens Søndergaard og landet mod nordvest«. Udgivelsen markeredes i malerens sommerhus i Stenbjerg, der i dag ejes af Inge Ingetoft, København, en veninde til datteren Anelise. I forbindelse med udgivelsen talte billedhuggeren Henning Wienberg Jensen, Jørsby, som her får bogen præsenteret af museumsleder Jette Kjær, mens Jytte Nielsen ser til. Ifølge Jette Kjær skriver Jytte Nielsen, ligesom Jens Søndergaard malede. Originalt, ikke som de andre, på sin helt egen måde, skal det vist forstås, og dermed opfattes positivt.

NOVEMBER: Filmmageren Jørgen Vestergaard, Sennels, optog i løbet af sensommeren og efteråret en kortfilm om Jens Søndergaard. Så dækkende og rammende og favnende et markant malerportræt på kun 32 minutter, er vist aldrig før set. Og nu er det så sagt. Altså, at Jens Søndergaard havde forskellige elskerinder, og det måtte hustruen Thora finde sig i. Til gengæld var han også et udpræget familiemenneske, som elskede sin kone, sin datter og sin gamle mor. I filmen medvirker forskellige, der har kendt Jens Søndergaard, og den kan nu lejes hos Statens Film-Central. Filmen havde danmarkspremiere i København og jyllandspremiere i Aalborg, men har siden været vist i Thisted. Her interviewer Jørgen Vestergaard (til venstre) journalisten Flemming Madsen.

